

Utkast til planprogram

Kommunedelplan for energi og klima for Masfjorden kommune 2021 – 2033

Masfjorden kommune ønskjer merknader til planprogrammet og innspel til arbeidet med kommunedelplanen. Frist 1. november 2021.

Innhold

1. Innleiing	3
2. Bakgrunn.....	3
2.1 Kvifor planprogram?.....	3
2.2 Innspel og vidare informasjon	4
3. Formål med planarbeidet	4
4. Rammer for arbeidet – gjeldande politikk	4
4.1 Internasjonale og nasjonale føringar.....	4
4.2 Regionale føringar og forventningar	5
4.3 Lokale føringar og forventningar	6
4.3.1 Fokusområde 1: Energibruk	6
4.3.2 Fokusområde 2: Utslepp	6
4.3.3 Fokusområde 3: Klimatilpassing.....	7
4.3.4 Fokusområde 4: Lokal produksjon	7
4.4 Kommunen si rolle i klimaarbeidet	7
5. Status for klimautfordringane i Masfjorden kommune	8
5.1 Eit heilskapleg kunnskapsgrunnlag.....	8
6. Forslag til plantema	9
7. Planprosess og medverknad.....	10
7.1 Organisering av arbeidet	10
7.2 Medverknad og forankring.....	10
7.3 Framdriftsplan	11
8. Utreiingsbehov	11

1. Innleiing

Klimaendringar er ei av dei største utfordringane verda står overfor, og råkar alle samfunnsområde. Sjølv om utfordringar knytt til klima er globale, er det ei utfordring med store lokale konsekvensar.

FN sitt klimapanel skisserer eit behov for å halvere klimagassutsleppa innan 2030 for å nå måla i Paris-avtalen. Dette har ført til at også nasjonale og regionale mål har vorte meir ambisiøse, samstundes som ny forskning og rapportar skildrar alvoret ved å ikkje setje i verk tilstrekkelege tiltak.

For alle vert klima ein sentral del av risikobiletet i framtida. Me kan venta auka nedbør, meir ekstremvêr, temperaturendringar og andre gradvise endringar som kan få store konsekvensar for helse, landbruk, reiseliv, samferdsle, bygg, anlegg og naturmangfald. Dette gjev nye utfordringar for planlegginga og eit nytt risiko- og sårbarheitsbilete som påverkar samfunnsutvikling, næringsliv og kvardagslivet til folk. Samstundes vil det vera eit stort potensial for auka verdiskaping og næringsutvikling i utvikling av gode løysningar for klimatilpassing.

2. Bakgrunn

Kommunestyret har i sak 009/2020 i møte den 13.02.2020 i samband med vedtak om planstrategi for perioden 2020 – 2023 prioritert oppstart av ny energi og klimaplan for Masfjorden kommune med oppstart i 2021. På bakgrunn av dette vedtaket har administrasjonen no laga framlegg til planprogram. Den nye planen vil erstatta tidlegare kommunedelplan frå 2011, og byggje på oppdaterte nasjonale og regionale mål innanfor energi og klimaarbeidet.

I kommuneplanen sin samfunnsdel står det følgjande visjon under kapittel 5 «Energi og klima:

“Masfjorden kommune si framtid skal byggast på trivsel og livskvalitet med utgangspunkt i ei berekraftig utvikling. Med eit energi- og klimafokus skal Masfjorden kommune ta sin del av ansvaret for ei berekraftig utvikling.”

Grøn omstilling er teke med for å synleggjera at det er trong for ei generell samfunnsendring skal ein klara å motverka klimaendringane. Samstundes gjev grøn omstilling rom for ei meir aktiv rolle i arbeidet med å nå klimamåla

2.1 Kvifor planprogram?

For kommunedelplanar skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeidast eit planprogram som grunnlag for planen (jf. PBL §4-1 og §11-13). Planprogrammet skal gjera greie for formålet med planarbeidet, planprosessen med fristar, deltakarar, opplegget for medverknad og behov for utgreiingar. Planprogrammet vert slik ein slags «plan for planen».

Formålet er å leggja til rette for ein open planprosess som sikrar brei og føremålstenleg medverknad og involvering frå alle relevante partar gjennom heile prosessen, med mål om å skapa ein plan som er godt forankra i heile kommunen.

Forslag til planprogram vert sendt ut på høyring og offentleg ettersyn samtidig med varsling av planoppstart. Kommunestyret fastset endeleg planprogram.

2.2 Innspel og vidare informasjon

Masfjorden kommune ønskjer innspel til planarbeidet og planprogrammet innan 1. november 2021. Innspel skal sendast til post@masfjorden.kommune.no.

3. Formål med planarbeidet

Planarbeidet omfattar utarbeiding av kommunedelplan for energi og klima, og skal setja mål som inneber at Masfjorden kommune kan nå nasjonale og regionale målsetjingar, og bidra konkret og konstruktivt til klimaomstilling og grøn verdiskaping.

Planen skal innehalda strategiar og tiltak for korleis kommunen i samspel med innbyggjarar og næringsliv kan redusera heile kommunen sitt klimafotavtrykk. Samstundes som planen skal syna korleis Masfjorden kommune som organisasjon kan redusera utslepp og bidra til framtidsretta energibruk, skal den og svara på korleis kommunen kan arbeida for at innbyggjarane våre og næringslivet kan bidra i ønskja retning. Arbeidet med både plan, strategiar og tiltak vil heva kompetansen og gjera kommunen betre kvalifisert til å omsetja kunnskap og løysa utfordringar knytt til energi og klima mot det grønne skiftet.

4. Rammer for arbeidet – gjeldande politikk

4.1 Internasjonale og nasjonale føringar

Noreg har, saman med nesten alle landa i verda, forplikta seg gjennom Parisavtalen til å kutta i utslepp av klimagassar. Parisavtalen var eit vendepunkt for verdssamarbeidet på klimaområdet og representerer, saman med FN's klimakonvensjon, eit solid rammeverk for framtidig global klimainnsats.

Målet i Parisavtalen er å halda auken i den globale gjennomsnittstemperaturen godt under 2 gradar samanlikna med før-industrielt nivå, og arbeida for å avgrensa temperaturauken til 1,5 gradar. Evna til å handtera skadeverknadene av klimaendringane skal styrkjast i alle land, og finansstraumar skal stå meir i samsvar med ei klimarobust lågutsleppsutvikling.

Parisavtalen gjeld alle land, sjølv om det er forventa at dei rike landa gjer mest. Noreg har meldt inn ei forplikting under Parisavtalen om å redusera utsleppa av klimagassar med minst 50% og opp mot 55 % innan 2030 samanlikna med 1990. Dette er eit avgjerande steg på vegen mot at Noreg skal bli eit lågutsleppssamfunn i 2050.

EU vedtok i desember 2020 å auke klimamålet sitt frå minst 40 prosent til minst 55 prosent utsleppsreduksjon innan 2030.

FN sine berekraftsmål er ofte framstilt i ein pyramide der dei ulike nivåa vert integrert i kvarandre og «alt heng saman med alt»¹. Miljø- og klimamåla dannar fundamentet for dei sosiale og økonomiske berekraftsmåla. Det er ein nær samanheng mellom fysiske og sosiale miljøfaktorar, og mellom desse og folk sine levevanar og folkehelse. Natur, klima og miljø legg rammene for gode liv og god folkehelse. Samarbeid for å nå dei mange måla er viktig.

I Klimaplan for 2021 - 2030 varslar Regjeringa at verkemiddelbruken knytt til korleis Noreg skal nå klimamålet for 2030 vil verta vurdert jamleg og at ny klimamelding kjem i 2024.

Klimakur 2030 gjev oversikt over ulike tiltak og verkemiddel som kan gje minst 50% reduksjon i ikkje-kvotepliktige utslepp i 2030 samanlikna med år 2005.

Statleg planretningslinje for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing og statlege planretningslinjer for samordna bustad-, areal- og transportplanlegging konkretiserer dei nasjonale forventningane til planlegging for desse tema.

4.2 Regionale føringar og forventningar

Utviklingsplan for Vestland 2020 - 2024 gjev ein felles kurs for å inkludera, inspirera og mobilisera Vestlandssamfunnet til innsats for ei berekraftig og nyskapande utvikling. Sjølv om alle berekraftsmåla er viktige skal innsats på kort sikt prioriterast der utfordringane og moglegheitene er størst.

I utviklingsplanen er mål og strategiar på klima- og miljøområdet definert slik:

Klima og miljø som premis for samfunnsutvikling.

Strategiar for å nå målet er knytt til;

- Vestland som pådrivar for klimaomstilling og nullutslepp.
- Sikring av infrastruktur og forvaltning av viktige natur-, landskaps- og kulturverdiar.
- Nyttå offentlege innkjøp for å bidra til å nå klima- og miljømåla.

Vinteren 2020 starta fylkeskommunen opp arbeidet med Regional klimaplan for Vestland for at Vestland fylke skal posisjonera seg som leiande i klimaomstilling og grøn verdiskaping. Planprogrammet vart sendt på høyring 20 april 2021 med følgjande tematisk inndeling:

- Redusere klimagassutslepp med mål om nullutslepp innan 2030
- Redusere klimafotavtrykket til Vestlandssamfunnet
- Trygt og robust Vestland
- Sikre naturmangfald
- Klimarettferd og folkehelse

4.3 Lokale føringar og forventningar

Masfjorden kommune sin samfunnsdel gjeld for 2012 – 2024, og arealdelen til kommuneplanen gjeld for perioden 2018 – 2030. Begge planane vil difor vera gjeldande for første del av planperioden til kommunedelplanen (2022 – 2026). Seinare i planperioden fram til 2032 vil kommunedelplanen kunne gje gode innspel i arbeidet med ny arealdel i kommuneplanen, og til målformuleringar og strategiar med meir i ein revidert samfunnsdel til kommuneplanen.

I samfunnsdelen er det sett opp sju satsing/ fokusområde og innanfor satsingsområde energi og klima er det definert 4 konkrete fokusområde, kvar med sine hovudmål og delmål

4.3.1 Fokusområde 1: Energibruk

Hovudmål:

Masfjorden kommune vil redusera samla energibruk, arbeida for auka energifleksibilitet og omlegging til nye fornybare energikjelder.

Delmål for dette området er:

- 10% reduksjon energibruk eigne bygg
- Alle nye næringsbygg skal vurdere energifleksible løysingar og alternative energikjelder for varme og kjøling.
- Kommunen skal auke areal med vassboren varme i eigne bygg med minst 10 %.

4.3.2 Fokusområde 2: Utslepp

Hovudmål:

Masfjorden kommune vil arbeida for reduksjon av utslepp som er skadelege for klima eller lokalmiljø.

Delmål for dette området er:

- Samla lokaltrafikk skal reduserast med minst 10 %, målt i personkilometer.
- Masfjorden sitt interne transportbehov skal reduserast med minst 10 % innan 2015, målt i årleg køyrelende på eigen bilpark.
- Masfjorden kommune skal redusera drivstofforbruket i eigne køyretøy.
- Masfjorden kommune sine køyretøy skal ha ein miljøvenleg profil.
- Det skal vere minst 1 fyllestasjon for alternative drivstoff som t.d. gass, biodiesel eller etanolblanda bensin i Masfjorden kommune.
- Det skal opprettast minst 5 ladestasjonar for el-bilar i kommunen.
- Avfallsmengda i Masfjorden kommune skal reduserast med 15 % innan 2015.
- Kommunen skal redusera den lokale luftureininga med 15 % innan 2020.

- All kloakk som ikkje går inn på offentleg leidning skal minimum førast gjennom slamavskiljar før utslepp til sjø.

4.3.3 Fokusområde 3: Klimatilpassing

Hovudmål:

Masfjorden kommune vil møte venta klimaendringar på ein planmessig måte og vurdera nye beredskapsmessige tiltak og andre tilpassingar ut frå forventa klimaendringar. Masfjorden kommune skal ikkje planleggja eller "byggja inn" ny sårbarheit i samfunnet.

Delmål for dette området er:

- Alle kraftutbyggingar skal vurdera eventuell auka fare for flaum, erosjon eller skred.
- Alle nye reguleringsplanar skal inkludera ei vurdering av risiko/ konsekvens av eventuelle klimaendringar.
- Forventa endringar i havnivå skal ikkje medføra skader på bygningar og tekniske anlegg

4.3.4 Fokusområde 4: Lokal produksjon

Hovudmål:

Masfjorden kommune vil sikre ei planmessig utvikling av tradisjonelle og nye former for lokal energiproduksjon for å ivareta både klima, lokalmiljø og eigne innbyggjarar.

Delmål for dette området er:

- All energiproduksjon skal ta omsyn til fleirbruksverdi. For små prosjekt som ikkje er konsesjonspliktige, skal kommunen si sakshandsaming ivareta dette.
- Auka bruk av varmepumpe skal bidra til redusert stasjonær energibruk.

Folkehelseperspektivet skal bli varetatt i all kommunal planlegging, og planlegging etter plan- og bygningslova skal fremja innbyggjarane si helse og motverka sosiale helseskilnader. Universell utforming er nedfelt i plan- og bygningslova si formålsparagraf § 1, og har vore eit hovudmål i Nasjonal Transportplan (NTP). Styrande dokument og planar etter plan- og bygningslova må gjera greie for korleis universell utforming skal bli varetatt der dette er mogeleg.

4.4 Kommunen si rolle i klimaarbeidet

I tillegg til overordna nasjonale mål og regionale føringar er det og tydelege føringar for kommunen sitt arbeide med klimaomstilling gjennom oppdatert lovverk og retningslinjer, m.a. i nye statlege planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing. I tilrettelegginga og utviklinga av «det grønne skiftet» skal kommunane aktivt bidra til reduksjon av klimagassutslepp og auka miljøvenleg energiomlegging. Samstundes skal samfunnet bu seg på og tilpassa seg dei klimaendringane som kjem uansett (klimatilpassing).

I den statlege rapporten Klimakur 2030 er kommunane si rolle skildra slik:

«Kommunene kan i stor grad påvirke utslipp fra egen virksomhet, for eksempel utslipp fra egne kjøretøy, bygg- og anleggsvirksomhet og gjennom klimakrav i innkjøp. Det største potensialet har kommunen imidlertid gjennom å påvirke gjennomføringen av klimatiltak hos andre aktører.»

Kommunen har ulike roller som er relevante i klimaarbeidet:

- Rolla som samfunnsutviklar – pådrivar, tilretteleggjar og samarbeid med innbyggjarar og næringsliv
- Rolla som myndigheitsutøvar – planmynde, tilskotsforvaltar
- Rolla som tenesteleverandør – ma. innan utdanning, helse, omsorg, kollektivtrafikk
- Rolla som eigar og driftar – bygg, infrastruktur, skog, eigen transport, kommunale selskap, fondsplassering
- Rolla som innkjøpar av varer og tenester.

I fylgje Statlege planretningslinjer for klima og energiplanlegging og klimatilpasning står kommunen fritt til å velje tema i planen, men det vert lagt føringar på kva som bør vere med i ein klima- og energiplan mellom anna i kap 3.1:

- informasjon om klimagassutslepp i kommunen, fordelt på kjelder og sektorar.
- Informasjon om energisystem, energiforsyning og forbruk av energi innan kommunen sine grenser, og som viser tilgang på miljøvennlege energiressursar.
- Framskrivning av utslepp i kommunen med framlegg til tiltak.
- Ambisiøse mål for utsleppsreduksjonar.
- Ambisiøse mål for meir effektiv energibruk og miljøvennleg energiomlegging i kommunal bygningsmasse og i kommunen elles.
- Tiltak og verkemiddel for reduksjon av klimagassutslepp, meir effektiv energibruk og miljøvennleg energiomlegging.
- Utgreiing av verkemiddel som me kan tenkja å nytta for å nå målsettingane.
- Handlingsprogram med tydeleg ansvarsfordeling for oppfylging av klima og energiplanen.

5. Status for klimautfordringane i Masfjorden kommune

5.1 Eit heilskapleg kunnskapsgrunnlag

Masfjorden kommune har ikkje heilt oppdatert tal og fakta knytt til stoda innan klima og energi i kommunen per i dag . Kunnskapsgrunnlaget vil difor verta arbeid vidare med gjennom heile planprosessen og styrka med m.a. framskrivingar relatert til mogelege scenario.

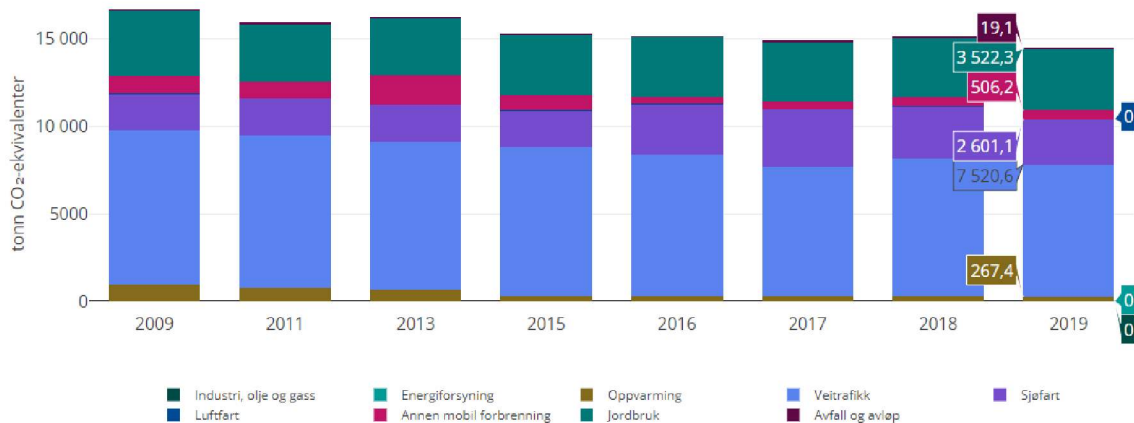
I oppstartsfasen av planarbeidet vert det viktig å få på plass ein klimafotavtrykksanalyse og ei framskrivning av klimagassutsleppa i kommunen. Vidare planlegg ein å tinga ei vurdering som vil syna kor berekraftige kommunen er i dag. Analysen vil verta viktig både for å sjå

korleis berekraftsmål relatert til klima og miljø samspelar med dei andre berekraftsmåla, og som grunnlag for utarbeiding av relevante indikatorar.

Sektorfordelte utslepp per år 2009 – 2019

Miljødirektoratet har sidan 2009 levert statistikk for kommunane sine geografiske klimautslepp. For Masfjorden ser utviklinga slik ut:

<https://www.miljodirektoratet.no/klimagassutslipp-kommuner/?area=687§or=-2>

Kilde: Miljødirektoratet

Klimarekneskap frå desse kjeldene vil utgjera grunnlag for mogelege strategiar og tiltak i planen. Klimarekneskap knytt til kommunen som verksemd, klimarekneskap for kommunen som geografisk område og klimafotavtrykk frå kommunen sine innbyggjarar. Kunnskapsgrunnlaget gjev ei meir grundig framstilling av tal og statistikk knytt til utsleppskjelder, energiforbruk, energiproduksjon mm.

6. Forslag til plantema

Kommunedelplanen for energi og klima vil ta utgangspunkt i dei utvalde berekraftsmåla knytt til satsingsområdet «Klima og klimatilpassing» og til overordna mål og strategiar forankra i kommuneplanen sin samfunnsdel.

Plantema vil vidare ta utgangspunkt i planstrukturen der satsingane vert:

Masfjorden kommune som pådrivar for nullutslepp

- Definere mål for utsleppsreduksjon 2030
- Utarbeida handlingsplan for tiltak, klimabudsjett og rekneskap
- Skapa bevisst forhold til klimafotavtrykk i eigen organisasjon
- Nyttja offentlege innkjøp for å bidra til å nå klimamåla

Klimatilpassing

- Vurdere infrastruktur og forvaltning av natur, landskaps- og kulturverdiar i høve klimaendringar.

Grøn omstilling

- Styrka satsing på klimakommunikasjon og auka klimakunnskap
- Bidra til at det grønne skiftet vert grunnlag for verdiskaping i lokalt næringsliv
- Styrka satsing på gang-/sykkelvegløysingar og ha fokus på klimavenleg arealbruk

Plantema vil kunna verta endra, utvida og tilpassa etter innspel i høyringsperioden og/ eller i samband med føringar lagt i fylkeskommunen sitt arbeid med Regional klimaplan.

Planen skal ende opp med handlingsplan med konkrete forslag for perioden 2022 –2026, og for meir langsiktige tiltak for perioden 2026 – 2033.

7. Planprosess og medverknad

7.1 Organisering av arbeidet

Styringsgruppe:

Formannskapet vert styringsgruppe for planarbeidet.

Arbeidsgruppe:

I arbeidsgruppa deltek følgjande i tillegg til engasjert konsulent :

- Assisterande rådmann (leiar)
- Teknisk sjef
- Landbrukskonsulent
- Oppvekstleiar
- Engasjert konsulent (ekstern)

Referansegruppe (arbeidsgruppa og følgjande representantar vert invitert med):

- Representant frå GMU
- Representant frå BKK Produksjon AS
- Representant frå entreprenørbransjen
- Representant frå bondelaget
- Representant frå daglegvarehandelen
- Representant frå idrettslaga

7.2 Medverknad og forankring

Lovmessige krav til medverknad i planprosessar er skildra i plan- og bygningslova kapittel 5, og krav til medverknad ved utarbeiding av planprogram vert utdjupa i PBL §§ 4 – 1 og 11 – 13. Oppstart av planarbeidet med kommunedelplanen vert varsla samstundes med at forslag til planprogram vert sendt på høyring og lagt ut til offentleg ettersyn.

Det skal leggjast stor vekt på å ha ein open planprosess for å motivera folk flest til engasjement og eigarskap i planarbeidet. Heradet vil nytta både heimesida og sosiale media aktivt til informasjon og dialog, samstundes som lokalavisa vert invitert inn til å ta del i arbeidet.

Planprogrammet og oppstart av kommunedelplanen vert kunngjort og det vert sett frist på seks veker for å koma med innspel til planarbeidet og planprogrammet.

Aktuelle organisasjonar og representantar frå næringslivet vil verta invitert inn i referansegruppa. Kommunen tek ansvar for å halde eitt folkemøte med informasjon, og for å få innspel frå innbyggjararar. Dette vil skje når planen er på høyring.

7.3 Framdriftsplan

Aktivitet	Tidspunkt
Oppstartsvedtak i formannskapet	September 2021
Varsel om oppstart av planarbeidet	September 2021
Høyringsperiode planprogram og innspelsfase til planen	September – November 2021
Endeleg planprogram til handsaming i kommunestyret	November – Desember 2021
Oppdatere kunnskapsgrunnlag	Hausten 2021
Medverknadsprosessar	Våren 2022
Utforme utkast til plan	Våren 2022
Høyring og offentleg ettersyn	Hausten 2022
Endeleg politisk handsaming i kommunestyret	November – Desember 2022

8. Utgreiingsbehov

Masfjorden kommune kan få oppdatert tilgjengeleg statistikk knytt til klima- og miljøutfordringane med utgangspunkt i tilgjengelege data frå kjelder som SSB, Miljødirektoratet, NVE, Statens vegvesen, Klimapartner og andre. Det er likevel trong for utgreiingar som syner forskjellige framskrivingar for utslepp i kommunen og ei oversikt kva som skal til av tiltak og verkemiddel for å nå forskjellige mål på utsleppsreduksjon. I samband med medverknadsprosessen vil det kunna verta avdekka ytterlegare utgreiingsbehov .